

Doekes in VW, getiteld: 'G. Doekes en de Wachterbond'. Ruimer en door gebruikmaking van archiefmateriaal ook leesbaarder gesteld dan al die pagina's over de predikantsopleiding is het artikel 'De Vrije Universiteit in het zicht van de Vereniging van 1892' door G. Harinck in VW.

De bijdragen van H. van Veen over de buitenlandse contacten en van J.A. Boersema over het zendingswerk en de zendingorganisatie in de bundel VW geven veel feitelijk materiaal over de wijze waarop een toch betrekkelijk kleine kerk haar wereldwijde roeping wilde verstaan.

Hoe de vereniging plaatselijk haar beslag kreeg, is een soms langdurig proces geweest. In VG is een chronologische lijst van de vereniging van 112 (lokale) kerken afgedrukt, waaruit blijkt dat de laatste vereniging plaats vond in 1935 in Ambt Vollenhove. Uiteraard is het een intrigerende vraag, waardoor het kwam dat pas na meer dan veertig jaar het samengaan van afgescheidenen en dolerenden binnen het landelijke verband van de Geref. Kerken in Nederland voltooid werd. Voor St. Anna Parochie waar de vereniging van A en B tot stand kwam in 1925, heeft A. Th van Deursen op grond van de lokale archivalia en de desbetreffende literatuur een minutieus onderzoek gedaan, waaruit duidelijk wordt, hoe verschillende factoren, vaak van persoonlijke aard, hierop van invloed zijn geweest. M.i. is deze wijze van historisch onderzoek zeer vruchtbaar. Natuurlijk kan men onmogelijk voor alle in aanmerking komende kerken hetzelfde gaan doen. St. Anna Parochie is gekozen als in zekere mate representatief. Op grond van steekproefsgewijs onderzoek elders in den lande moet het mogelijk zijn het proces van vereniging op een meer verantwoorde en gedetailleerde wijze te beschrijven dan meestal het geval is.

Zoals al duidelijk mag zijn geworden, de twee eerst genoemde bundels hebben zich niet strikt tot 1892 en zijn voorgeschiedenis beperkt, ook al was de vereniging van 1892 als thema aangeduid. De derde bundel is al meteen veel ruimer opgezet. Na het historisch overzicht der Chr. Geref. Kerken sedert 1892 door W. van 't Spijker behandelen een aantal auteurs diverse aspecten uit het leven dezer kerken. Ik noem ze hier kort: 'Kerk en confessie' door J. van Genderen (de verhouding tot Kuypers theologie, oecumenische beweging, het chiliasme van A.M. Berkhoff enz.), 'Kerk en verkondiging' door W.H. Velema (de geschiedenis van de preek, vooruitlopend op een afzonderlijke publikatie), 'Kerk en missionaire roeping' door M. Drayer (zending en evangelisatie), 'Kerk en diakonaat' door J. Brons, 'Kerk en strijd' door J.H. Velema (polemie met de gereformeerden, de Geref. Gemeenten, de vrijgemaakten, bezwaarden in eigen kring), 'Kerk en vormende activiteiten' door J. Jonkman (bonden en verenigingen), 'Kerk en jeugd' door K. Boersma (catechisatie, zondagsschool,